

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (kuues koda)

17. jaanuar 2019*

Eelotsusetaotlus – Õigusalane koostöö tsiviilasjades – Määrus (EL) nr 650/2012 – Artikli 65 lõige 2 – Euroopa pärimistunnistus – Tunnistuse väljaandmise taotlus – Rakendusmäärus (EL) nr 1329/2014 – Rakendusmääruse nr 1329/2014 artikli 1 lõikes 4 sätestatud vormi kasutamise kohustuslikkus või vabatahtlikkus

Kohtuasjas C-102/18,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Oberlandesgericht Kölni (liidumaa kõrgeim üldkohus Kölnis, Saksamaa) 6. veebruari 2018. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 13. veebruaril 2018, menetluses, mille algatamist taotles

Klaus Manuel Maria Brisch

EUROOPA KOHUS (kuues koda),

koosseisus: koja president C. Toader (ettekandja), kohtunikud L. Bay Larsen ja M. Safjan,

kohtujurist: Y. Bot,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- Hispaania valitsus, esindaja: S. Jiménez García,
- Ungari valitsus, esindajad: M. Z. Fehér, G. Koós ja A. Pokoraczki,
- Soome valitsus, esindaja: S. Hartikainen,
- Euroopa Komisjon, esindajad: M. Wilderspin ja M. Heller,

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta,

on teinud järgmise

* Kohtumenetluse keel: saksa.

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus puudutab küsimust, kuidas tõlgendada Euroopa Parlamendi ja nõukogu 4. juuli 2012. aasta määruse (EL) nr 650/2012, mis käsitleb kohtualluvust, kohaldatavat õigust ning otsuste tunnustamist ja täitmist, ametlike dokumentide vastuvõtmist ja täitmist pärimisasjades ning Euroopa pärimistunnistuse loomist (ELT 2012, L 201, lk 107), artikli 65 lõiget 2 ning komisjoni 9. detsembri 2014. aasta rakendusmääruse (EL) nr 1329/2014, millega kehtestatakse määruses nr 650/2012 nimetatud vormid (ELT 2014, L 359, lk 30), artikli 1 lõiget 4.
- 2 Taotlus on esitatud menetluses, mille algatamist taotles Amtsgericht Kölnis (Kölni esimese astme kohus, Saksamaa) pärandaja Maria Therese Trenki testamenditäitja Klaus Manuel Maria Brisch selleks, et talle väljastataks Euroopa pärimistunnistus.

Õiguslik raamistik

Määrus nr 650/2012

- 3 Määruse nr 650/2012 põhjenduse 59 kohaselt on määruse üldeesmärk liikmesriikides pärimisasjades tehtud otsuste vastastikune tunnustamine.
- 4 Määruse nr 650/2012 artikli 62 „Euroopa pärimistunnistuse loomine“ lõikes 1 on sätestatud:
„Käesoleva määrusega luuakse Euroopa pärimistunnistus (edaspidi „tunnistus“), mis antakse välja kasutamiseks teises liikmesriigis ja millel on artiklis 69 määratletud õiguslik toime.“
- 5 Sama määruse artikli 65 „Tunnistuse väljaandmise taotlus“ lõigetes 1 ja 2 on ette nähtud:
„1. Tunnistus antakse välja artikli 63 lõikes 1 osutatud isiku (edaspidi „taotleja“) taotlusel.
2. Taotleja võib taotluse esitamisel kasutada artikli 81 lõikes 2 osutatud nõuandemenetluse kohaselt kehtestatud vormi.“
- 6 Määruse nr 650/2012 artikli 65 lõikes 3 on täpsustatud, et taotluses esitatakse selles sättes loetletud teave, mis on taotlejale teada ja mis on vajalik selleks, et tunnistust välja andev asutus saaks tõendada nende asjaolude olemasolu, mille tõendamist taotleja soovib, ning taotlusele lisatakse kõikide asjakohaste dokumentide originaalid või koopiad, mis vastavad dokumentide õigsuse kindlakstegemiseks vajalikele tingimustele.
- 7 Määruse artikli 66 lõikes 1 on sätestatud:
„Tunnistust välja andev asutus kontrollib pärast taotluse saamist taotleja poolt esitatud teavet ja avaldusi ning dokumente ja muid tõendeid. Asutus teostab selliseks kontrolliks vajalikku uurimist omal algatusel, kui see on nõutav või lubatud tunnistust välja andva asutuse riigi õiguse kohaselt, või palub taotlejal esitada täiendavaid asjakohaseid tõendeid.“
- 8 Nimetatud määruse artikli 67 „Tunnistuse väljaandmine“ lõikes 1 on ette nähtud:
„Tunnistust välja andev asutus annab tunnistuse välja viivitamata vastavalt käesolevas peatükis kehtestatud korrale, kui tõendamist vajavad asjaolud on tõendatud kooskõlas õigusega, mida kohaldatakse pärimisele, või kooskõlas muu õigusega, mida kohaldatakse konkreetsetele asjaoludele. Asutus kasutab artikli 81 lõikes 2 osutatud nõuandemenetluse kohaselt kehtestatud vormi.“

- 9 Sama määruse artikkel 80 on sõnastatud järgmiselt:

„Komisjon võtab vastu rakendusaktid artiklites 46, 59, 60, 61, 65 ja 67 osutatud tõendite ja vormide koostamiseks ja hilisemaks muutmiseks. Kõnealused rakendusaktid võetakse vastu artikli 81 lõikes 2 osutatud nõuandemenetluses.“

- 10 Määruse nr 650/2012 artikli 81 lõikes 1 on sätestatud:

„Komisjoni abistab komitee. Nimetatud komitee on komitee [Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. veebruari 2011. aasta määruse (EL) nr 182/2011, millega kehtestatakse eeskirjad ja üldpõhimõtted, mis käsitlevad liikmesriikide läbiviidava kontrolli mehhanisme, mida kohaldatakse komisjoni rakendamisevolituste teostamise suhtes (ELT 2011, L 55, lk 13)] tähenduses.“

Rakendusmäärus nr 1329/2014

- 11 Rakendusmääruse nr 1329/2014 artikli 1 lõikes 4 on sätestatud:

„[Määruse nr 650/2012] artikli 65 lõikes 2 osutatud [tunnistuse] taotlemise vorm on esitatud IV lisas (4. vorm).“

- 12 Rakendusmääruse nr 1329/2014 IV lisas sisalduva 4. vormi lahtris „Märkus taotlejale“ on öeldud:

„Käesolev mittekohustuslik vorm aitab koguda [tunnistuse] väljaandmiseks vajalikku teavet. [...]“

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimus

- 13 Saksa kodanik M. T. Trenk, kelle viimane alaline elukoht oli Kölnis (Saksamaa), suri 2. juunil 2017. Tema abikaasa, vanemad ja vend olid surnud enne teda. Kuna lapsi tal ei olnud, on tema ainsad elusolevad pärijad tema varem surnud venna järeltulijad. M. T. Trenkile kuulus Saksamaal, Itaalias ja Šveitsis asuv vara.
- 14 Notariaalse testamendiga, mis oli koostatud 17. detsembril 2014 ja avati 1. augustil 2017, tühistas M. T. Trenk oma varasemad notariaalsed testamendid, määras ainupärijaks Roomas (Itaalia) asuva Congregazione Benedettina Sublacenze, ja nimetas K. M. M. Brischi testamenditäitjaks.
- 15 K. M. M. Brisch esitas 11. oktoobri 2017. aasta notariaalse dokumendi alusel 16. oktoobril 2017 Amtsgericht Kölnile (Kölni esimese astme kohus) määruse nr 650/2012 artikli 65 lõike 1 kohase taotluse anda pärandaja Itaalias asuva vara kohta välja tunnistus, ilma et ta oleks selleks kasutanud rakendusmääruse nr 1329/2014 IV lisas toodud 4. vormi (edaspidi „4. vorm“).
- 16 Amtsgericht Köln (Kölni esimese astme kohus) palus 23. oktoobri 2017. aasta kirjas K. M. M. Brischil kasutada 4. vormi ning lisada see tunnistuse väljaandmise taotluse toimikule. Viimane keeldus seda nõuet täitmast, väites 7. novembri 2017. aasta kirjas, et tal on õigus, kuid mitte kohustus seda vormi kasutada. Nimetatud kohus jättis 16. novembri 2017. aasta määrusega tunnistuse väljaandmise taotluse rahuldamata põhjendusel, et K. M. M. Brisch ei kasutanud 4. vormi, mistõttu taotlus ei ole esitatud vormikohaselt.
- 17 K. M. M. Brisch esitas 2. detsembril 2017 Amtsgericht Kölnile (Kölni esimese astme kohus) kaebuse, väites, et nii määruse nr 650/2012 artikli 65 lõike 2 kui ka 4. vormist endast tuleneb, et selle vormi kasutamine on vabatahtlik. Ta märgib lisaks, et seda tõlgendust kinnitab ka määruse artikli 67 lõike 1 teine lause, mille kohaselt rakendusmääruse nr 1329/2014 V lisas toodud 5. vormi kasutamine on kohustuslik. Kui liidu seadusandja oleks määruse nr 650/2012 artikli 65 lõikes 2 tahtnud muuta

4. vormi kasutamise kohustuslikuks, oleks ta K.M.M. Brischi sõnul võinud sõnastada selle sätte samamoodi nagu määruse artikli 67 lõike 1 teise lause. Nimetatud kohus jättis 14. detsembri 2017. aasta määrusega kaebuse rahuldamata ning saatis asja otsustamiseks eelotsusetaotluse esitanud kohtule.

- 18 Eelotsusetaotluse esitanud kohus selgitab Amtsgericht Kölni (Kölni esimese astme kohus) seisukohta, mille kohaselt tuleneb 4. vormi kasutamise kohustus rakendusmääruse nr 1329/2014 artikli 1 lõikest 4, mis on määruse nr 650/2012 artikli 65 lõike 2 suhtes erinorm. Määruse nr 650/2012 artiklis 80 ja artikli 81 lõikes 2 sätestatud rakendusaktide vastuvõtmise pädevust kasutades on komisjon muutnud 4. vormi kasutamise kohustuslikuks.
- 19 Eelotsusetaotluse esitanud kohus on siiski seisukohal, et määruse nr 650/2012 artikli 65 lõike 2 sõnastuses ning 4. vormi lahtris „Märkus taotlejale“ väljendub pigem vormi kasutamise vabatahtlikkus. Lisaks kahtleb ta Amtsgericht Kölni (Kölni esimese astme kohus) argumentatsiooni põhjendatuses, mis puudutab komisjonile rakendusaktide vastuvõtmise pädevuse andmise toimet. Ta märgib siinkohal, et määruse nr 650/2012 artikkel 80 volitab komisjoni võtma vastu rakendusakte üksnes määruuses viidatud vormide koostamiseks ja hilisemaks muutmiseks, andmata aga pädevust määruse nr 650/2012 artikli 65 lõike 2 muutmiseks selliselt, et 4. vormi kasutamine muutuks kohustuslikuks.
- 20 Neil asjaoludel otsustas Oberlandesgericht Köln (liidumaa kõrgeim üldkohus Kölnis, Saksamaa) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas [tunnistuse] taotlemiseks vastavalt määruse (EL) nr 650/2012 artikli 65 lõikele 2 on kohustuslik kasutada määruse nr 650/2012 artikli 81 lõikes 2 osutatud nõuandemenetluse kohaselt kehtestatud 4. vormi (IV lisa), mis on ette nähtud rakendusmääruse nr 1329/2014 artikli 1 lõikes 4, või on kõnealuse vormi kasutamine pelgalt vabatahtlik?“

Eelotsuse küsimuse analüüs

- 21 Eelotsusetaotluse esitanud kohus soovib oma küsimusega sisuliselt teada, kas määruse nr 650/2012 artikli 65 lõiget 2 ja rakendusmääruse nr 1329/2014 artikli 1 lõiget 4 tuleb tõlgendada nii, et määruse nr 650/2012 artikli 65 lõikes 2 sätestatud tunnistuse taotlemisel tuleb kasutada 4. vormi, või on selle kasutamine vabatahtlik.
- 22 Euroopa Kohtu väljakujunenud kohtupraktika kohaselt tuleneb nii liidu õiguse ühetaolise kohaldamise kui ka võrdsuse põhimõttega seonduvast nõudest, et sellise liidu õigusnormi sõnastust, mis ei viita sõnaselgelt liikmesriikide õigusele õigusnormi tähenduse ja ulatuse kindlaksmääramiseks, tuleb tavaliselt kogu Euroopa Liidus tõlgendada autonoomselt ja ühetaoliselt ning sellise tõlgenduse andmisel tuleb arvesse võtta mitte ainult normi sõnastust, vaid ka konteksti ja selle õigusakti eesmärke, millesse norm kuulub (vt selle kohta 21. juuni 2018. aasta kohtuotsus Oberle, C-20/17, EU:C:2018:485, punkt 33 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 23 Määruse nr 650/2012 artikli 65 lõike 2 kohaselt „võib“ taotleja tunnistuse väljaandmise taotluse esitamisel kasutada määruse artikli 81 lõikes 2 osutatud nõuandemenetluse kohaselt kehtestatud vormi.
- 24 Pealegi nähtub määruse nr 650/2012 artikli 65 lõikest 3, et taotluses esitatakse selles sättes loetletud teave, mis on taotlejale teada ja mis on vajalik selleks, et tunnistust välja andev asutus saaks tõendada nende asjaolude olemasolu, mille tõendamist taotleja soovib, ning taotlusele lisatakse kõikide asjakohaste dokumentide originaalid või koopiad, mis vastavad dokumentide õigsuse kindlakstegemiseks vajalikele tingimustele. Sellest tuleneb, et taotleja peab küll esitama teabe, mis võimaldab tunnistust välja andval asutusel asjaolusid tõendada, kuid määruse nr 650/2012 artiklist 65 ei nähtu, et ta peab selleks kasutama 4. vormi.

- 25 Määruse nr 650/2012 artikli 65 lõike 2 sõnastus ei ole seega 4. vormi kasutamise vabatahtlikkuse osas kuidagi kaheti mõistetav. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu kahtlused pärinevad muu hulgas rakendusmääruse nr 1329/2014 artikli 1 lõike 4 sõnastusest, mille kohaselt „[määruse nr 650/2012] artikli 65 lõikes 2 osutatud [tunnistuse] taotlemise vorm on esitatud IV lisas (4. vorm)“. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu arvates võib sellest sättest järeldada, et vormi kasutamine on kohustuslik.
- 26 Rakendusmääruse nr 1329/2014 artikli 1 lõiget 4 tuleb siiski mõista koostoimes selle määruse IV lisaga, millele see säte viitab ja mis sisaldab 4. vormi. Selle vormi päises asuvas lahtris „Märkus taotlejale“ on aga sõnaselgelt kirjas, et 4. vorm ei ole kohustuslik. Niisiis ei ütle rakendusmääruse nr 1329/2014 artikli 1 lõikes 4 sisalduv lauseosa „taotlemise vorm on“ midagi selle kohta, kas 4. vormi kasutamine on kohustuslik või vabatahtlik, vaid tähendab üksnes seda, et juhul kui taotleja soovib tunnistuse väljaandmise taotluse esitada vormi abil, siis sobiks kasutada 4. vormi.
- 27 Lisaks tuleb märkida, et komisjoni ettepaneku Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse kohta, mis käsitleb kohtualluvust, kohaldatavat õigust ning otsuste ja ametlike dokumentide tunnustamist ja täitmist pärimisasjades ning Euroopa pärimistunnistuse loomist (KOM(2009) 154 (lõplik)), mis viis määruse nr 650/2012 vastuvõtmiseni, artiklis 38, mis vastab praegusele määruse artiklile 65, oli ette nähtud, et taotlus esitatakse ettepaneku I lisas esitatud vormis. Nimetatud ettepaneku artikli 38 sõnastuse muudatus määruse nr 650/2012 artikli 65 lõikes 2 näitab, et hoolimata seadusloome varases etapis komisjonil olnud kavatsusest näha ette vormi kasutamise kohustus, ei ole liidu seadusandja seda algset kavatsust järginud. Järelikult kinnitavad ka määruse nr 650/2012 ettevalmistavad materjalid, et määruse artikli 65 lõikest 2 nähtub, et tunnistuse väljaandmise taotlemisel on 4. vormi kasutamine vabatahtlik.
- 28 Seega tuleneb määruse nr 650/2012 artikli 65 lõike 2 grammatilisest tõlgendusest koosmõjus rakendusmääruse nr 1329/2014 IV lisaga, et tunnistuse väljaandmise taotlemisel on 4. vormi kasutamine vabatahtlik.
- 29 Sellist tõlgendust toetab pealegi ka kõnealuse sätte konteksti analüüs.
- 30 Nimelt tuleb märkida, et määruse nr 650/2012 artikli 67 lõikes 1 on sätestatud tunnistust välja andva asutuse kohustus kasutada selleks rakendusmääruse nr 1329/2014 V lisas toodud 5. vormi. Tunnistuse väljaandmise taotlust reguleeriva määruse nr 650/2012 artikli 65 lõike 2 ja tunnistuse väljaandmist reguleeriva sama määruse artikli 67 lõike 1 sõnastuse erinevus näitab, et liidu seadusandja ei soovinud tunnistuse väljaandmise taotluse jaoks ette näha 4. vormi kasutamise kohustust.
- 31 Peale selle tuleb sedastada, et rakendusmääruse nr 1329/2014 I, II, III ega V lisas ei ole viidet seal toodud vormide kasutamise vabatahtlikkuse kohta. Ainult IV lisa lahtris „Märkus taotlejale“ on märgitud, et vorm ei ole kohustuslik. Sellist märget sisaldavad muu hulgas ka selle lisa teised keeleversioonid, nimelt hispaania-, inglisi-, prantsus-, itaalia- ja rumeeniakeelne versioon.
- 32 Selline sedastus kinnitab liidu seadusandja soovi jätta 4. vormi kasutamine vabatahtlikuks.
- 33 Taoline tõlgendus ei ole vastuolus määruse nr 650/2012 üldeesmärgiga, milleks määruse põhjenduse 59 kohaselt on liikmesriikides piiriülese mõjuga pärimisasjades tehtud otsuste vastastikune tunnustamine.
- 34 Nimelt on 4. vormi lahtris „Märkus taotlejale“ küll selgitatud, et kui taotleja kasutab kõnealust vormi, aitab see koguda tunnistuse väljaandmiseks vajalikku teavet, kuid sellest hoolimata on ka määruse nr 650/2012 artikli 65 alusel esitatud tunnistuse väljaandmise taotlusega liikmesriikidel võimalik järgida kooskõlas subsidiaarsuse põhimõttega piisavalt määruse nr 650/2012 eesmärki, ilma et 4. vormi kasutamist oleks vaja muuta kohustuslikuks.

- 35 Siinkohal tuleb märkida, et vastavalt määruse nr 650/2012 artiklile 66 ja artikli 67 lõikele 1 annab tunnistust välja andev asutus tunnistuse välja pärast seda, kui ta on kontrollinud teavet, mille taotleja on esitanud määruse artikli 65 lõike 3 kohaselt, ja pärast seda, kui ta on vajaduse korral läbi viinud uurimise määruse artikli 66 alusel.
- 36 Eeltoodud kaalutlustest lähtuvalt tuleb määruse nr 650/2012 artikli 65 lõiget 2 ja rakendusmääruse nr 1329/2014 artikli 1 lõiget 4 tõlgendada nii, et määruse nr 650/2012 artikli 65 lõikes 2 sätestatud tunnistuse taotlemisel on 4. vormi kasutamine vabatahtlik.

Kohtukulud

- 37 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (kuues koda) otsustab:

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 4. juuli 2012. aasta määruse (EL) nr 650/2012, mis käsitleb kohtualluvust, kohaldatavat õigust ning otsuste tunnustamist ja täitmist, ametlike dokumentide vastuvõtmist ja täitmist pärimisasjades ning Euroopa pärimistunnistuse loomist, artikli 65 lõiget 2 ning komisjoni 9. detsembri 2014. aasta rakendusmääruse (EL) nr 1329/2014, millega kehtestatakse määruses nr 650/2012 nimetatud vormid, artikli 1 lõiget 4 tuleb tõlgendada nii, et määruse nr 650/2012 artikli 65 lõikes 2 sätestatud Euroopa pärimistunnistuse taotlemisel on rakendusmääruse nr 1329/2014 IV lisas toodud 4. vormi kasutamine vabatahtlik.

Allkirjad